

du. Myslím, že je třeba nejen upravit (a neříkám jen snížit) vlastní spotřebu a produkci odpadu, ale uchopit i pomyslný klacek a vyhnat od rozhodovacích stolů finanční zájmové skupiny, jež nám nabízejí takovou úroveň života, jakou lze přirovnat k fastfoodům: je to drahé, ošizené o vitaminy, přetučnělé, dráždivé, plné bezcenných pochutin a hluchých kalorií, rozuměj bezcenných životních cílů a náhražek za kvalitu. Nátorova kniha ukazuje, že možná bude lepší nastoupit nikoliv cestu udržitelného rozvoje, ale spíš prosperujícího poklesu.

František Vyskočil

Petr Pokorný:
Neklidné časy.
Dokořán, Praha
2011, 370 stran,
doporučená cena 499
Kč, ISBN 978-80-
7363-392-9

Čtvrtohorý (také též antropozoikum, či kvartér) je označení pro geologické období, které zahrnuje zhruba posledních 2,6 milionu let. Stejně jako v jiných geologických obdobích, i v kvartéru po sobě následují období dynamické rovnováhy přerušovaná náhlými zlomy. Ovšem zatímco v minulosti byly zlomy způsobeny změnami ve sluneční intenzitě, srážkou s asteroidem či supervulkanickou aktivitou, nyní působí na ekosystémy přítomnost sedmi miliard lidí. Lidská aktivita dominuje 43 % zemského povrchu a její vliv se projevuje na dvojnásobné rozloze. Jedna třetina sladkovodních zdrojů je využívána lidmi a lidé spotřebovávají každoročně i 20 procent všeho živého, co se narodí nebo vyrostle.

Kdybychom chtěli vědět víc o tom, co se nejen ve světě ale hlavně v naší kotlině dělo s přírodou i lidmi během mladších čtvrtohor, není lepší knihy než právě oceněná publikace Petra Pokorného. Autor ji nazval *Neklidné časy* a jde o kapitoly ze společných dějin přírody a lidí. Jsou to jakési příběhy ze čtvrtohor, a jak sám Petr Pokorný uvádí, jde o dlouhé populárně vědecké eseje biologa, který má jisté badatelské zkušenosti s geologickými disciplínami a archeologií. Připouští, že by kniha mohla sloužit také jako učebnice historické ekologie, ale po seznámení s obsahem musím konstatovat, že jde skutečně spíš o esejistické čtení.

Pozornost si kniha zaslouhuje jednak proto, že je napsána pěknou češtinou, krásným jazykem. Jistě je

tu patrný pozitivní vliv jeho učitelů a kolegů, např. Vojena Ložka, Václava Cílka nebo Jiřího Sádla. Dále musíme obdivovat široký záběr a schopnost propojování faktů, často z velmi vzdálených oborů. Některým autor dobře rozumí a jsou jeho výzkumnou parketou (analýza pylů v rašelinistích a sedimentech). Jiné nám přibližuje často i lehce humorovou formou, např. když se dotkne bobrologie a úlohy bobrů při tvorbě krajiny a biodiverzity. Jak říká jeden z jeho kritiků: „... v knize je spousta dobrých a originálních postřehů. Ač dílo primárně odborné, je napsáno způsobem, který [...] je přístupný komukoliv, kdo se o věc zajímá [...] jinými slovy, skoro *opus magnum*.“

Knihy nese ale také morální poučení a vede k zamyšlení nad budoucností, protože na rozdíl od neolitické epochy začaly nedávno působit nové vlivy. Dokonce i divočina, ke které bychom instinktivně tíhli, je „nová divočina“, s trochu opelichanou výbavou původních druhů rostlin a živočichů ale se stále narůstajícími druhy přivandrovalců a zavlečenců, čímž mám na mysli samozřejmě přivandrovalce botanické a zoologické, kteří mají někdy snahu naši přírodu „vybydlet“. Vzpomeňme invazi asijského bolševníku velkolepého (*Heracleum mantegazzianum*) nebo z USA dovezených druhů mandelinky bramborové a raka pruhovaného (který nakazil naše raky smrtelným račím morem).

Před několika dny byla uveřejněna nová studie Kalifornské univerzity v Berkley o vlivu civilizace na prostředí *Nadcházející proměna pozemské biosféry*. Skupina vědců v ní konstatuje, že lidstvo tlačí pozemský ekosystém k novému bodu zlomu. Tento bod přirovnávají k okamžiku, kdy skončila doba ledová. Jenže zatímco konec doby ledové stimuloval rozvoj fauny a flory, nyní naopak hrozí rozsáhlé vymírání druhů a zničení prostředí, což bude mít dopad na životy miliard lidí. Zdá se, že neklidné časy, které tak barvitě popisuje Petr Pokorný, hned tak neskončí a zřejmě se budou týkat i nás osobně. Ale spouň těch mladších, což jim ze srdce přeju.

František Vyskočil

Petr Charvát: Zrození státu. Prvotní civilizace Starého světa. Nakladatelství Karolinum, Praha 2011, 334 stran, doporučená cena 350 Kč, ISBN 978-80-246-1682-7

Knihy profesora Charváta přesahuje soudobou knižní produkci v oblasti historie právě tím, že si klade základní otázky spojené se vznikem a původní funkcí státních útvarů.